

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai

I Š V A D A DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS

2020 m. rugsėjo 30 d. Nr. 221A
Vilnius

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – ir Korupcijos prevencijos įstatymas) 16 straipsnio 2 dalies 5 punktu, Korupcijos pasireiškimo tikimybės Lietuvos Respublikos teismuose nustatymo metodika, patvirtinta Teisėjų tarybos 2012 m. spalio 12 d. nutarimu Nr. 13P-158-(7.1.2) (2015 m. balandžio 24 d. nutarimo Nr. 13P-54-(7.1.2) ir 2016 m. gruodžio 9 d. nutarimo Nr. 13-P-133-(7.1.2) redakcijos, (toliau – Metodika), 2020 m. III ketvirtį atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme (toliau – ir Teismas, LVAT) nustatymas. Analizuotas 2019 m. liepos mėn. – 2020 m. birželio mėn. laikotarpis.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko Teismo pirmininko 2018 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. TP-44 sudaryta komisija, susidedanti iš jos narių: komisijos pirmininkės – Teismo kanclerės Renatos Juzikienės, komisijos narių – Personalo ir administravimo skyriaus vedėjos Dinos Drutel bei Teismų praktikos departamento vyresniosios patarėjos Dianos Ličkuvienės.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas buvo atliktas pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnyje, Metodikos 9 ir 12 punktuose nurodytus kriterijus, atsižvelgiant į Valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 šiose Teismo veiklos srityse: darbo su įslaptinta informacija, personalo valdymo ir administravimo, informacijos viešinimo bei bylų skirstymo. Minėtos Teismo veiklos sritys vertintos pagal šiose srityse taikomus teisės aktus, Teisme gautų asmenų skundų tyrimo medžiagą ir kitus dokumentus. Analizė atlikta naudojant dokumentų analizės metodą: peržiūrėti Teismo ir jo padalinių nuostatai, atrankos principu peržiūrėti valstybės tarnautojų pareigybių aprašymai, dokumentai, reglamentuojantys darbą su įslaptinta informacija, Teismo pirmininko bei Teismo kanclerio įsakymai ir kiti vidaus administravimo teisės aktai, internetinėje svetainėje esanti informacija, gauti skundai dėl bylų skirstymo.

Komisija, atlikusi veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, analizę, nustatė:

1. Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme galima saugoti ir dirbti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žymomis „Riboto naudojimo“, „Konfidencialiai“ ir „Slaptai“.

2020 m. gegužės 27 d. Teisme gautas Lietuvos Respublikos saugumo departamento pažymėjimas, patvirtinantis, kad Teismas tinkamai įsirengė patalpas, atitinkančias fizinius reikalavimus dirbti ir saugoti, įslaptintą informaciją, žymimą slaptumo žyma „Slaptai“.

Prieš įsirengiant minėtas patalpas Teisme buvo įvertinti bei atnaujinti vidaus teisės aktai, reglamentuojantys darbą su įslaptinta informacija, taip pat peržiūrėtas, įvertintas ir iš naujo patvirtintas pareigybių, kurioms leidžiama dirbti su aukščiau minėta informacija sąrašas. 2020 m. balandžio 8 d. buvo patvirtinta Teismo fizinės apsaugos patikrinimo ataskaita, kurioje nustatyta, kad Teismo įslaptintos informacijos fizinės apsaugos būklė atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Patikrinimo metu esminių trūkumų nebuvo nustatyta.

Teismo darbuotojai kartą per metus pasirašytinai supažindinami su įslaptintos informacijos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais ir informuojami apie įstatymų nustatytą atsakomybę

už neteisėtą disponavimą įslaptinta informacija, įslaptintos informacijos atskleidimą, praradimą, pagrobimą ar kitokį neteisėtą įgijimą.

Teismas 2018 m. birželio 21 d. sudarė bendradarbiavimo sutartį dėl patalpų, kurios pripažintos tinkamomis dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima „Visiškai slaptai“ neatlygintino naudojimo. Teismo pirmininko 2020 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. TP-30 buvo nustatyta vieta bei detalizuota tvarka, dėl darbo su įslaptinta informacija žymima slaptumo žyma „Visiškai slaptai“ Vilniaus miesto apylinkės teisme bei darbo su informacija „Slaptai“ ir „Konfidencialiai“ Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme.

Vertinama, kad analizuojamu laikotarpiu valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančios informacijos apsaugos būklė atitinka teisės aktų reikalavimus, be to, vertinamu laikotarpiu informacija su slaptumo žymomis „Slaptai“ ir „Konfidencialiai“ Teisme nebuvo saugoma. Valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančių dokumentų skaičius labai nedidelis, paprastai per metus sudaro nuo 0 iki 3 vienetų. Atsižvelgiant į tai, kad dažniausiai Teisme saugoma ir dirbama su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, šioje srityje egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Darytina išvada, kad nors šioje vertinamoje srityje ir egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, tačiau vertinamu laikotarpiu nebuvo nustatyta faktų, patvirtinančių, kad buvo kilę įtarimai dėl įslaptintos informacijos naudojimo galimų pažeidimų.

2. Personalo valdymas ir administravimas atitinka tiek vidaus, tiek išorės teisės aktų reikalavimus. Tinkamai įgyvendintos Lietuvos Respublikos darbo kodekso, Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo, Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“, Teismo nuostatų, Teismo darbo tvarkos taisyklių ir kt. nuostatos.

Nuo 2020 m. liepos 1 d. pasikeitė Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodika, pagal kurią iki 2020 m. birželio 30 d. valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos turėjo pasitvirtinti naujus valstybės tarnautojų pareigybių aprašymus.

Atsitiktinės atrankos būdu patikrinti pareigybių aprašymai atitinka Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir vertinimo metodikos bei Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2020 m. kovo 31 d. įsakymo Nr. 27V-31 „Dėl valstybės tarnautojų pareigybių aprašymų ruošinių ir bendrųjų, vadybinių ir lyderystės, specifinių ir bendrosios (vidaus administravimo) veiklos srities profesinių kompetencijų aprašymų patvirtinimo“ reikalavimus.

Funkcijos, kurių pagal suvienodintų pareigybių aprašymus, nebuvo galimybės atspindėti pareigybių aprašymuose, buvo sukeltos į Teismo padalinių nuostatus įrašant kiekvienai pareigybei priskirtas konkrečias funkcijas, uždavinius, įgaliojimus ir pavaldumą.

Pažymėtina, kad 2020 m. vasario 10 d. Teismo kanclerio įsakymu Nr. T-13 „Dėl dokumentų rengimo, vizavimo ir tvirtinimo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme taisyklių patvirtinimo“ aiškiai apibrėžta Teismo rengiamų dokumentų rengimo, vizavimo ir tvirtinimo tvarka, nurodytos konkrečios pareigybės, turinčios teisę pasirašyti Teismo rengiamus ir siunčiamus dokumentus.

Vertinama, kad personalo valdymo ir administravimo srityje sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo tvarka yra skaidri dėl vidaus teisės aktuose įtvirtintų principų, aiškių kriterijų, atsakingų asmenų, pareigybių aprašymuose aiškiai apibrėžtų įgaliojimų, laiku ir tinkamai atliekamų funkcijų.

Darytina išvada, kad analizuojamoje veiklos srityje yra laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų taip pat yra priimti teisės aktai būtini įstatymų įgyvendinimui, vyksta vidaus teisės aktų, pareigybių aprašymų atnaujinimas ir kontrolė.

3. Teisme informacija apie Teismo veiklą ir bylas teikiama viešosios informacijos rengėjams vadovaujantis Teisėjų tarybos 2014 m. kovo 28 d. nutarimu Nr. 13P-51-(7.1.2) patvirtintomis Informacijos apie teismų veiklą ir bylas teikimo viešosios informacijos rengėjams taisyklėmis (Teisėjų tarybos 2016 m. gruodžio 9 d. nutarimo Nr. 13P-83-(7.1.2) redakcija) ir Informacijos apie Lietuvos

vyriausiojo administracinio teismo veiklą ir bylas teikimo viešosios informacijos rengėjams taisyklėmis, patvirtintomis Teismo kanclerio 2017 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. T-36. Nustatyta tvarka, pagal kurią Teismas, laikydamasis įstatymų ir kitų teisės aktų bei siekdamas užtikrinti Teismo veiklos viešumą, viešosios informacijos rengėjų atstovams teikia informaciją apie Teismo veiklą ir Teisme nagrinėjamas bylas bei reikalavimus viešiemis spaudos pranešimams. Teisme įtvirtinta teiktinos viešosios informacijos keliančios visuomenės susidomėjimą kontrolės tvarka, detalai reglamentuota neskelbtina informacija, nustatyti informacijos teisingumo, objektyvumo, visuomenės neklaidinimo kriterijai, siekiant užtikrinti asmens teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą ir viešojo intereso pusiausvyrą. Pažymėtina, kad valstybės tarnautojai atsakingi už teikiamą informaciją viešosios informacijos rengėjams vadovaujasi valstybės tarnautojų veiklos ir tarnybinės etikos principais, atitikties neprikaištingos reputacijos reikalavimams deklaracija, kurie įtvirtinti Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme bei Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme. Paminėtina ir tai, kad Teisme organizuojamos atvirų durų dienos, renginiai, kuriuose visuomenė kviečiama susipažinti su teismo veikla taip pat su vieša informacija apie Teismo veiklą galima susipažinti teismo interneto puslapyje www.lvat.lt, kuri administruojama vadovaujantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo internetinės svetainės aptarnavimo tvarkos aprašu patvirtintu Teismo pirmininko 2019 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. TP-22 bei Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 (aktualia akto redakcija). Teismo internetinėje svetainėje skelbiama informacija turi užtikrinti viešai neskelbtinų asmens duomenų apsaugą ir konfidencialumą. Pažymėtina, kad viešo asmens duomenys (vardas/pavardė) praėjus 30 dienų po informacijos apie tokį asmenį paskelbimo yra nuasmeninami.

Vertinama, kad vidaus kontrolės sistemos funkcionavimo pagrindai įtvirtinti tinkamai ir veiksmingai funkcionuoja. Vertinamoje veiklos srityje neprocesinių sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo tvarka yra skaidri dėl vidaus teisės aktuose įtvirtintų principų, aiškių kriterijų, terminų, atsakingų asmenų, pareigybių aprašymuose aiškiai apibrėžtų įgaliojimų. Visuomenei teikiamą informaciją apie bylas kontroliuoja Teismo pirmininkas ir Teisinio bendradarbiavimo ir komunikacijos skyrius. Ši kontrolės funkcija yra įtvirtinta skyriaus nuostatuose.

Darytina išvada, kad analizuojamoje veiklos srityje yra laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų taip pat yra priimti teisės aktai būtini įstatymų įgyvendinimui.

4. Teisme bylos skirstomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymu, Bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo taisyklių aprašu, patvirtintu Teisėjų tarybos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 13(P)-123-(7.1.2) (2018 m. gegužės 25 d. redakcija) ir Administracinių bylų paskirstymo ir teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme taisyklėmis, patvirtintomis Teismo pirmininko 2020 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. TP-9 (toliau – ir Taisyklės). Taisyklėse išsamiai reglamentuota bylų paskirstymo tvarka ir teisėjų kolegijų sudarymas.

Teisėjų taryboje buvo gautas pareiškimas dėl nepagrįsto kelių bylų skyrimo nagrinėti prioritetine tvarka. Įvertinus pareiškime nurodytas aplinkybes buvo nustatyta, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko 2018 m. liepos 23 d. įsakymu Nr. TP-51 patvirtintų Taisyklių (redakcijos, galiojusios iki 2019 m. sausio 15 d.), 7 punkte buvo pateiktas sąrašas bylų, kurios skiriamos nagrinėti skubos tvarka, t. y. laikantis specialiųjų įstatymuose nustatytų bylų nagrinėjimo terminų, o 8 punkte buvo nustatytas sąrašas bylų, kurios dėl teisinių santykių pobūdžio, viešojo intereso apsaugos priežasčių, proceso stadijos, jo ypatumo, proceso ekonomiškumo ir kitų ypatingų aplinkybių Teisme gali būti skiriamos nagrinėti prioritetine tvarka. Taisyklių 8 punkte nebuvo įtvirtintas baigtinis prioritetine tvarka skiriamų nagrinėti bylų sąrašas, 8.17 papunktyje nurodant, kad kitos bylos gali būti skiriamos teismo pirmininko motyvuotu patvarkymu. Pažymėtina, kad galimybė įtvirtinti prioritetine tvarka nagrinėtinų bylų sąrašą ir kriterijus konkretaus teismo bylų skirstymo taisyklėse, numatyta Teisėjų tarybos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 13P-123-(7.1.2) patvirtintame Bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo taisyklių apraše (pvz.: 2.6, 5, 8.7 punktai).

Toks pats teisinis reglamentavimas buvo įtvirtintas ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko 2019 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. TP-4 patvirtintų, ir teismo pirmininko 2019 m. rugpjūčio 6 d. įsakymu Nr. TP-47 pakeistų, Administracinių bylų paskirstymo ir teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme taisyklių (galiojusių iki 2019 m. gruodžio 30 d.) 7, 8, 22 ir 23 punktuose.

Bylose buvo pateikti prašymai skirti bylas nagrinėti kaip įmanoma skubiau. Teisme sprendimas skirti bylą nagrinėti prioritetine tvarka išsprendžiamas Teismo pirmininko rezoliucija, atsižvelgiant į prašyme nurodytus argumentus ir pagrindus, prašymą pateikusį asmenį informuojant apie priimtą sprendimą raštu. Nutartis dėl bylos skyrimo nagrinėti ne eilės tvarka nėra priimama. Atsižvelgiant į Taisyklių 8.17 papunktį, įvertinus prašyme nurodytus argumentus, prašymai buvo tenkinti, skiriant bylas nagrinėti ne eilės tvarka/ prioritetine tvarka laikantis Taisyklėse įtvirtintų reikalavimų dėl bylų skirstymo, jų skyrimo nagrinėti prioritetine tvarka.

Taip pat pažymėtina, kad atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2019 m. liepos 29 d. išvadoje nurodytas pastabas bylų skirstymo procese teismuose 2019 m. gruodžio 31 d. Teismo pirmininko įsakymu Nr. TP 68 „Dėl administracinių bylų paskirstymo ir teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme taisyklių patvirtinimo“ buvo pakeistos Administracinių bylų paskirstymo ir teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme taisyklės (toliau – Taisyklės) numatant, kad: 1) Personalo ir administravimo skyriaus specialistas į LITEKO sistemą suveda pirminius duomenis, susijusius su teisėjų nebuvimo darbe laikotarpiais (atostogos, komandiruotės, liga); 2) aiškiai reglamentuota tvarka, kaip bylą skirstantis asmuo turi veikti, nustatčius duomenis apie teisėjų interesų konfliktą remiantis teisėjų privačių interesų deklaracijų duomenimis (Taisyklių 12-17 punktai); 3) įtvirtinti papildomi reikalavimai sudarant ar keičiant teisėjų kolegijas, teismo pirmininko įsakyme dėl teisėjų kolegijų sudarymo nurodyti teisėjų kolegijų generavimo versijos numerį ir šios versijos išrašo iš LITEKO kopija pridėti kaip įsakymo priedą; keičiant teisėjų kolegijos narį, LITEKO sistemoje administracinės bylos procese, įvedus įvykį „Pasikeitė teisėjų kolegijos sudėtis“, prie jo pastabose nurodyti teisėjų kolegijos/nario keitimo priežastis; atostogų, nedarbingumo, mokymų, komandiruočių, pakartotinio dalyvavimo bylos nagrinėjime ir kitais atvejais, kai vienas ar keli kolegijos nariai negali dalyvauti bylos nagrinėjime nuolatinės teisėjų kolegijos sudėtyje, teisėjų kolegijos narys teismo pirmininko nutartimi keičiamas iš eilės bylos skirstymo protokole esančiu teisėju (o ne eilės tvarka pagal teisėjų pavardžių abėcėlinį sąrašą, kaip buvo anksčiau nustatyta), kuris tuo metu gali nagrinėti bylą, užtikrinant, jog teisėjų darbo krūvis būtų kiek įmanoma tolygesnis (Taisyklių 26-28 punktai).

Taip pat 2019 m. gruodžio 31 d. Teismo kanclerio įsakymu Nr. T-88 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo darbuotojų privačių interesų deklaracijų tvarkymo aprašo patvirtinimo“ Personalo ir administravimo skyriaus specialistui pavesta kas ketvirtį teikti teisėjų deklaracijose pateiktų duomenų suvestinę bylas skirstančiam asmeniui ir teismo pirmininkui.

Vertinama, kad paskirstant bylas yra laikomasi įstatymų, priimti visi teisės aktai būtini įstatymų ir kitų teisės aktų įgyvendinimui, nustatyta, kad bylų paskiriant jas nagrinėti prioritetine tvarka, nesant tam teisėto pagrindo, nėra.

Darytina išvada, kad šioje srityje veiksmų atlikimo tvarka yra skaidri, kadangi yra įtvirtinti sprendimų priėmimo principai, aiškūs kriterijai, veiksmingai funkcionuoja vidaus kontrolės sistema, nustatyta tvarka nesuteikia įgaliojimų veikti savo nuožiūra.

Vertinamų teismo veiklos sričių analizė pateikiama pagal Metodikos 12 p. nurodytus korupcijos pasireiškimo tikimybės kriterijus:

Padaryta arba galimai padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika.

Teisme per analizuojamą laikotarpį nebuvo užfiksuota, kad įsiteisėjusiu nuosprendžiu būtų pripažinta padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika arba vyksta baudžiamasis procesas dėl galimai padarytos korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos.

Padarytas arba galimai padarytas kitas korupcinio pobūdžio teisės pažeidimas.

Tiriant Teisme gautus skundus korupcinio pobūdžio veikų vertinamose Teismo veiklos srityse nenustatyta. Dėl tokių veikų nebuvo atlikta tyrimų ir Teismo iniciatyva. Komisija neturi duomenų apie tai, kad tokios veikos būtų nustatytos ar tiriamos kitų institucijų.

Teismo darbuotojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti.

Teismo darbuotojų funkcijos, įgyvendinami uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka, principai, kriterijai, terminai, pavaldumas, atskaitingumas bei atsakomybė yra išsamiai reglamentuoti Teismo nuostatuose, vidaus tvarkos taisyklėse, padalinių, skyrių nuostatose, pareigybių aprašymuose, bei kituose teismo veiklą reglamentuojančiuose vidaus dokumentuose, su kuriais darbuotojai yra supažindinami nustatyta tvarka. Darbuotojai vadovaujasi veiklos ir tarnybinės etikos principais, kurie įtvirtinti Lietuvos Teismų įstatyme, Teisėjų etikos kodekse, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme, vertinama, kad šiuose teisės aktuose veiklos etikos principai yra išsamiai aptarti.

Daugiausia priimami sprendimai (nesusiję su teisingumo vykdymu), kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo.

Šio kriterijaus analizuojamos veiklos sritys neatitinka.

Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija.

Teisme yra darbuotojų, kurie dirba su įslaptinta informacija, todėl tiriama veiklos sritis – darbas su įslaptinta informacija – atitinka šį kriterijų.

Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų.

Specialiųjų tyrimų tarnyba analizuojamu laikotarpiu nėra atlikusi korupcijos rizikos analizės Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta ir vadovaudamasis Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu, Metodika, vertinu jog darbo su įslaptinta informacija srityje nustatyta didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė. Rekomenduoju:

1. Atlikti darbuotojų apklausą dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės teisme;
2. Vadovautis teismo veikloje taikomais etikos principais;
3. Tęsti vidaus teisės aktų vertinimą antikorporciniu požiūriu;
4. Organizuoti Teismo atstovų dalyvavimą antikorporcinių mokymų programose;
5. Užtikrinti nuolatinę teismo veiklos stebėseną, siekiant užkirsti kelią bet kokiai tikimybei dėl korupcijos pasireiškimo.

Teismo pirmininkas

Gintaras Kryževičius